

הכרעת ארגון טרור: הלקחים ממלחמת אילם הרביעית

האם ניתן ללמוד מלחימת צבא סרי-לנקה ב"נמרי השחרור של טמיל אילם" כיצד להתמודד עם טרור? הבסת ארגון טרור הנלחם בטריטוריה שלו היא משימה הניתנת לביצוע. הדרך להשיגה תהיה הצבת מטרות, פיתוח תוכניות אימון והכנה טקטית של הכוחות להשגתן. והחשוב מכול - הזיכרון כי היוזמה עדיפה תמיד על היגררות בלתי מתוכננת

מימין: לוחמי "נמרי השחרור של טמיל אילם"
למטה: סירת תקיפה של הנמרים הטמילים המאושט בצוות
שכולו נשים. אנשי LTTE חיקו ויישמו במודע טכניקות רבות שבהן
השתמש חזבאללה

**רס"ן (מילי) קובי סגל, עורך דין
והיסטוריון צבאי**

הארגון צמח מתוך העדה במהלך מלחמת האזרחים הלא נגמרת בשנות ה-70 וה-80 של המאה ה-20. הוא נהנה מתמיכה עממית רחבת היקף של בני המיעוט הדתי והאתני שסבלו שנים מדיכוי ומקיפות; הצליח להשיג בזה אחר זה ניצחונות צבאיים בזכות שילוב מבריק של לוחמת גרילה, עקשנות, תעמולה ובעיקר נשק שעיימו לא ידע האויב להתמודד - פיגועי התאבדות. הוא הצליח להכות בצבא המערבי של המדינה בדרום, ולקנות אט-אט מוניטין של בלתי מנוצח.

למרות הצידו החדש, חיל האוויר האיתני, חיל הים והטכנולוגיה שבה השתמש, ספג האויב אבדות כבדות ומאות הרוגים. הארגון ומפקדו הכריזמטי נהנו מיוקרה רבה במהלך 25 שנות העימות עם צבא סדיר. הוא זכה לתמיכה בקרב בני העדה במדינה הגדולה וברחבי העולם. בין סבב לחימה אחד למשנהו הלך הארגון והתעצם, למרות מאמצי כוחות השלום של המדינות הזרות וניסיונות התיווך של מדינות המערב ושל שליח האו"ם. ניסיונות ליישוב מדיני של המאבק, ואף ויתורים של האויב, לא הצליחו להביא לשינוי בתפיסת העולם שלפיה האויב יוכרע רק בכוח. בדרך זו, לאחר כמה סבבי לחימה וניצחונות חוזרים ונשנים של הארגון, שבה ופרצה בקיץ 2006 מלחמה נוספת בין הצדדים.

לא, אין זה תיאור קורותיו של ארגון חזבאללה והישגיו בשנים שבין הקמתו, בתחילת שנות ה-80 של המאה ה-20, ועד מלחמת לבנון השנייה ב-2006. התיאור הוא של "נמרי השחרור של טמיל אֵילֵם" (LTTE - Liberation Tigers of Tamil Eelam), ארגון טרור שפעל מסוף שנות ה-70 של המאה ה-20 בסרי-לנקה במטרה להקים מדינה למיעוט הטמילי שבאי. במהלך עשרות שנים ושלוש מלחמות הלך הארגון והתחזק, תוך שהוא דוחה הצעות שונות של מתווכים ליישוב הסכסוך בדרכים דיפלומטיות. בעימות המזוין האחרון שהחל בקיץ 2006 ונמשך על פני שלוש שנים, בין צבא סרי-לנקה ו-LTTE, היה כבר הארגון צבא לכל דבר ועניין עם כוח ימי משמעותי וגרעין של חיל אוויר. זאת נוסף על אלפי לוחמים מאורגנים וכוחות מיוחדים שהתמחו בפיגועי התאבדות מכל הסוגים.

כאשר פרץ הסכסוך, טענו ללא הרף מתווכים אירופיים כי לא ניתן יהיה להכריע את הארגון הזה בדרך צבאית, כתוצאה מהתמיכה העממית שלה הוא זוכה. זאת בייחוד לנוכח העובדה שמדובר במלחמת אזרחים, וסרי-לנקה מגדירה את עצמה כמדינה דמוקרטית. הניסיון הוכיח שהקביעה הזו הייתה מוטעית. במאי 2009 הושמדו שרידיו האחרונים של הארגון, ומנהיגו הבלתי מעורער ולופילאי פרבאקראן חוסל. סרי-לנקה ניצחה במלחמה נגד ארגון טרור במלחמת אזרחים אכזרית שנמשכה קרוב ל-30 שנה.

במאמר נרחב **במערכות** סוקר ההישג, ואחריו פורסמו מחקרים רבים ששפכו אור הן על המאבק והן על האמצעים

שנקט במהלכו כל צד. מאמר זה יוקדש לניתוח מאפייני כל אחד מהצדדים בטרם התרחש העימות האחרון, ולניתוח העימות עצמו. כמו כן ייבחנו השינויים שחלו בכל אחד מהגופים הצבאיים, הן בזירה הפוליטית והן בזירה הדיפלומטית, ויתואר אופן תפקודם של כל אחד מהגורמים שהביאו להצלחתו של צבא סרי-לנקה בסבב הלחימה האחרון, בניגוד לכישלונות שנחל בסבבי הלחימה ב-25 השנים שקדמו לו.

כיום, קרוב לעשור מאז סיומו של העימות, כאשר שבות ונושבות רוחות המלחמה בלבנון, יכול ניתוח זהיר של המלחמה ההיא לתת מגוון של לקחים חשובים לקראת המלחמה הבאה.

הנמרים: מתאבדים, טכנולוגיה צבאית ותעמולה

הדמיון הרב בין פעילות LTTE וחזבאללה ובין מדינת ישראל וסרי-לנקה איננו רק בתיאור פעילות הארגונים. אנשי LTTE חיקו ויישמו במודע טכניקות רבות שבהן השתמש חזבאללה. פיגועי ההתאבדות של חזבאללה שהחלו ב-1982, היו גורם מכריע שהביא את פרבאקראן, מייסד LTTE, לאמץ את מוסד ההתאבדות כנשק טקטי ואסטרטגי נגד הצבא והמערכות הפוליטיות, התרבותיות והדתיות של אויביהם הסינהאליים. שני הארגונים חלקו לא רק את אימוץ התרבות של טרור המתאבדים, אלא אף רכשו נשק מאותו מקור - קוריאה הצפונית - כפי שפרסמה ועדת חקירה של הקונגרס בושינגטון עם תום המלחמה.²

פיגועי ההתאבדות של חזבאללה שהחלו ב-1982, היו גורם מכריע שהביא את פרבאקראן, מייסד LTTE, לאמץ את מוסד ההתאבדות כנשק טקטי ואסטרטגי נגד הצבא והמערכות הפוליטיות, התרבותיות והדתיות של אויביהם הסינהאליים

בעקבות קשריו עם חזבאללה ייסד פרבאקראן יחידת עילית מיוחדת שכונתה "הנמרים השחורים". פיגוע ההתאבדות הראשון שביצעו אנשי היחידה יצא לפועל כבר במלחמת אילם הראשונה. ב-6 ביולי 1987 נהג קצין של הארגון בשם וואליפוראם ואסאנתאן במשאית תופת, הדהיר אותה לבסיס צבאי ארעי בכפר בשם נליאדי, שבאזור חצי האי ג'פנה - מרכז טמילי חשוב בצפון האי - ופוצץ אותה. 18 חיילים נהרגו ו-21 נפצעו. במקביל לפיצוץ נפתחה לעבר הבסיס אש תמ"ס, שהעלתה את מספר ההרוגים ל-41.³

ב-20 השנים הבאות שבה ונשנתה הטקטיקה במקרים נוספים. על-פי נתוני המודיעין של סרי-לנקה ביצעו "הנמרים השחורים" לא פחות מ-123 פיגועים נוספים עד 2009.⁴ לפיגועי ההתאבדות נוספו כל המאפיינים הטקטיים המוכרים של מלחמת גרילה: פעילות בקבוצות קטנות, שימוש ברכיב ההפתעה שכלל מארבי פתע באזורי סבך, ירי תמ"ס ושימוש בטכנולוגיות צבאיות של מיקוש וחבלה. בפועל הביאו שיטות אלה להשתלטות של

בהודו. את מעט מטוסי הקרב תגבר צי מאלתר של מטוסים שנרכשו בשוקי הנשק הבין-לאומיים מאיטליה, מארצות-הברית ומסין. אפילו חלקי החילוף נרכשו בשווקים הבין-לאומיים, ומקנייה ישירה ממדינות אירופיות, מארצות-הברית וממינמאר.

מאחר ששני הצדדים התמודדו במקביל למלחמה היבשתית גם בחזית הימית, שהייתה צינור החמצן של שניהם לקבלת סיוע חיצוני ורכש צבאי, השקיע צבא סרי-לנקה מאמץ רב בבניית צי שיוכל להתמודד עם "יוני הים" - ספינות הברחה של הטמילים, ועם "נמרי הים" - יחידת המתאבדים הימית שאנשיה צוידו בחגורות הצלה ובכמוסות ציאניד למקרה של טביעה.

הביזור אפיין לא רק את מערכות הנשק של צבא סרי-לנקה. גם מערכות המודיעין סבלו מביזור רב. המודיעין נגד הטרור נאסף מאז תחילת שנות ה-80 על-ידי הגוף המשטירתי C.I.D (Central Investigation Department), שאיחד בתוכו כמה גופי משנה משטירתיים ופעל החל מ-1984 תחת ארגון גג אחד שכונה "שירות המודיעין של המדינה". אלא שגם ארגון זה לא עבד לבדו ונאלץ לחלוק את המידע לפחות עם שני גופי איסוף נוספים בעלי מנדט דומה: T.I.D (מחלקת חקירות הטרור - Terrorist Investigation Department) ו-STF (הכוח למשימות מיוחדות - Special Tasks Force). היחידה שילבה את איסוף המודיעין עם פעילות מבצעית מעבר לקווי האויב.

שלוש המערכות הראשונות נגד "הנמרים הטמילים" התאפיינו מבחינת צבא סרי-לנקה לא רק בביזור ובפיצול כוחות, אלא גם בהיעדר מטרה אחת מרכזית וחד-משמעית לחימה. שלושת סבבי הלחימה התאפיינו במעגלים חוזרים של לחימה, בהפסקות אש וביוזמות שלום של גורמים חיצוניים. גורמים אלו טענו ללא הרף כי לא קיים פתרון צבאי לקונפליקט, וכי רק הסדר שיבטיח זכויות מדיניות של המיעוט הטמילי, בין אם במסגרת קונפדרציה ובין אם בהקמת שתי מדינות לשני עמים, הטמילי והסינהאלי, הוא הפתרון היחיד האפשרי. היעדר המטרה וסבבי הלחימה שנקטעו לטובת הפסקות אש, שאותן ניצלו "הנמרים הטמילים" להצטיידות ולהפיכה מארגון גרילה לצבא קטן, פגעו באפקטיביות הלחימה של צבא סרי-לנקה.

המאפיין המרכזי של סבב הלחימה האחרון היה בעיקר הצבת מטרה להכרעה צבאית ואיחוד הכוחות. מטרה זו הייתה כשם המבצע שבו פתח STF בינואר 2007, חודשים ספורים לאחר פרוץ המלחמה הרביעית. הם קראו למלחמה שהייתה כבר בעיצומה בשם חדש ומעורר השראה: "מבצע ניצחון מושלם", וזו בדיוק הייתה מטרתם של שלושת האחים רג'פקסה, ששלטו במדינה ערב היציאה למלחמת אילם הרביעית, בקיץ 2006.

מהינדה רג'פקסה. היה משהו סמלי בעובדה שלוש האחים עבדו יחדיו כתף אל כתף כדי לסמל את תחילתה של תקופה חדשה

הארגון על מרבית אזורי החוף הצפוניים והמזרחיים של האי. במהלך הלחימה הלך הארגון והעשיר את יכולותיו, הן האנושיות (באמצעות גיוס, כפוי לעיתים, כולל של "חטיבת התינוקות" - ילדים שגויסו מבתי יתומים) והן האמל"חיות. הלוחמים נהנו מתמיכה של בני עדתם הטמילים שחיו באותם אזורים, ויכלו להתרכז בפעילות הלחימה. זאת מאחר שממשלת סרי-לנקה המשיכה להעניק שירותים לאזרחיה גם באזורי הקרבות, ובכך אפשרה למורדים להתרכז בפגועים ולא ברווחת התושבים. LTTE השתמשו בפועל בתושבים כמגן אנושי, ובכל פעם שצבא סרי-לנקה הפעיל את עוצמתו ונפגעו בשוגג אזרחים - מיהרו בארגון למנף את תמונות הזוועה באמצעי התקשורת למסעות תעמולה נגד הממשל בקולומבו, הגדולה שבערי סרי-לנקה.

מערכות נשק מגוונות, מודיעין מבוזר, לחימה ומו"מ

ב-1976 הוקם ארגון הטרור הטמילי הראשון שכונה TNT, ובשנים הבאות הפך ל-LTTE - ארגון טרור לאומני-מאואיסטי שמטרתו, באמצעות עימות מזוין, שתי מדינות לשני עמים.⁵ הטמילים ובראשם מנהיגם הכריזמטי, ולופילאי פרבאקראן, ביקשו להקים מדינה עצמאית בשם "אילם". כתוצאה מכך פרצה מלחמת אילם הראשונה (1983-1987) שבה קיבל הארגון תמיכה, אימון וסיוע מהמודיעין ההודי.

בהתערבות ראש הממשלה ההודי רג'יב גנדי הסתיימה המלחמה בהסכם, אך זה לא שרד ימים רבים. ב-1989 שוכנעו המורדים כי בעזרת "האח הגדול" בהודו הם עומדים להקים מדינה עצמאית, ושוב פרצה מלחמה, שנמשכה בין השנים 1990-1995 - מלחמת אילם השנייה, שבה התערבו כוחות שנשלחו מהודו לשמירת השלום באי. הטמילים, שלא ממש אהבו את עמדתם ה"ניטרלית מדי" של ההודים, גמלו להם ברצח ראש ממשלת הודו רג'יב גנדי ב-1991.

הסבב השלישי, מלחמת אילם השלישית, התרחש בין השנים 1995-2002 והסתיים בהרחבת האזורים שבהם שלטו לוחמיו של פרבאקראן, ובהסכם הפסקת אש. גישושים דיפלומטיים רבים נערכו כדי להשיג חוזה שלום, אך אלו לא צלחו. שני הצדדים שבו והתעמתו כאמור בקיץ 2006, במסגרת מלחמת אילם הרביעית.

סדרת המלחמות חייבה את צבא סרי-לנקה להגדיל את היקפו ואת ארסנל הנשק שלו. בכפוף למגבלות תקציביות ולסנקציות בין-לאומיות נאלץ הצבא לרכוש נשק מכל הבא ליד וממקורות אקלקטיים. בדרך זו צויד צבא סרי-לנקה בנשק קל מתוצרת הגוש המזרחי, ברכבים מתוצרת סין ופקיסטן ועוד. לדוגמה, חיל האוויר של סרי-לנקה הורכב על בסיס מסוקי תקיפה רוסיים מדגם מיל מ-24, מטוסי תקיפה מסוג "פוקארה" מתוצרת ארגנטינה ומטוסי קרב מסוג מיג-27 שיוצרו

צבא מול גרילה: הצרחה וחילוף תפקידים

שלושת סבבי הלחימה שכוננו מלחמות אילם 1-3, התאפיינו במתכונת הקלסית - צבא מודרני של מדינה דמוקרטית, שנלחם מלחמת גרילה מול ארגון טרור מחתרתי הנהנה מתמיכת האוכלוסייה המקומית. LTTE, באמצעות מערך משומן של תעמולה ואיסוף כספים בחו"ל, הציג את עצמו כצד הנרדף והחלש. עם דימוי זה בכלי התקשורת ביצע במשך עשרות שנים פיגועי טרור בעורף האזרחי של סרי-לנקה ובעיקר בקולומבו, העיר הגדולה ביותר ומרכז העסקים של האי. ואולם במלחמת אילם הרביעית, שפרצה בקיץ 2006, התהפכו היוצרות.

שלוש המערכות הראשונות נגד "הנמרים הטמילים" התאפיינו מבחינת צבא סרי-לנקה לא רק בביזור ובפיצול כוחות, אלא גם בהיעדר מטרה אחת מרכזית וחד-משמעית ללחימה

ארגון הגרילה LTTE הפך לצבא של ממש, שהתפתח במהירות לצבא המפעיל שלוש זרועות של ים-יבשה-אוויר, ואילו דווקא הצבא של סרי-לנקה אימץ טקטיקות לחימה של גרילה, תוך מיצוי מקסימלי הן של כוח האש שברשותו והן של התאמת הציוד שהשיג לשדות הקרב שבהם נלחם. חילוף התפקידים הביא עימו יתרונות רבים לצבא הממשלה, שמהם לא נהנה בסבבי הלחימה הקודמים. הגיבוש היה הצעד הראשון וכנראה החשוב מכולם.

בנובמבר 2005 זכה בבחירות לנשיאות מהינדה רג'פקסה. ניצחונו התאפשר בין היתר לאחר ש"הנמרים הטמילים" הורו לתומכיהם שלא להצביע בבחירות, וכך אפשרו לרג'פקסה, שהבטיח לבחוריו לפתור את הסכסוך אחת לתמיד, להיבחר. רג'פקסה מינה את אחיו גוטבאיה רג'פקסה לשר ההגנה, ואח נוסף, חבר פרלמנט בשם באזיל, לתפקיד השר לפיתוח כלכלי. היה משהו סמלי בעובדה ששלושת האחים עבדו יחדיו כתף אל כתף כדי לסמל את תחילתה של תקופה חדשה: עידן של מאמץ לאומי משותף לחתור לפתרון פוליטי, או בהיעדרו - לפתרון צבאי.

הנשיא רג'פקסה החליט לנסות את הפתרון המדיני, ובסוף 2005 קיים סדרת פגישות עם שליח האו"ם לסרי-לנקה פיליפ אלסטון ואחריו עם ראש ממשלת בריטניה, טוני בלייר, שביקר באי. מפגש בין הצדדים נקבע להתקיים באוסלו שבנורווגיה. אריק סולהיים, מתווך שוודי, הפעיל לחץ כבד על משטרו של ראש הממשלה הנבחר לוותר ל"נמרים" ולהפוך את הפסקת האש להסכם שלום. שירותי הביון האמריקניים לחצו על מנהיגי LTTE להמשיך לכבד את הפסקת האש, אלא שעבור ארגון טרור החי ופועל תחת דגל ההקרבה, ההתאבדות והרצח - זו הייתה כפי הנראה משימה בלתי אפשרית.

במהלך כל חודשי האביב לא פסקו פעולות הטרור, שמטרתן לנתק את כביש 9A המחבר בין שני חלקי האי:

- ב-25 באפריל 2006, בעיצומן של השיחות והמגעים, נכשל ניסיון התנקשות באמצעות רכב ממולכד ברמטכ"ל סארת' פונסקה.⁶

- ב-11 במאי 2006 הנחיתו "נמרי הים" מתקפת פתע על הספינה "פרל קרוזר", שעל סיפונה 710 חיילים. הניסיון נכשל בזכות איתור מוקדם של ספינות המתאבדים.
- ב-26 ביוני 2006 רצחו אנשי LTTE את גנרל פארמי קוטאלנגה - מספר 3 בצבא סרי-לנקה - בפיגוע התאבדות בקרבת קולומבו.
- ב-21 ביולי 2006 חסמו LTTE את הסכר שסיפק מים לחקלאי אזור מאביל ארו. העובדה שצעד זה פגע בטמילים, סינהאלים ומוסלמים כאחד לא מנעה מ-LTTE לפגוע בו, ורק התערבות של הצבא הביאה לפתיחת הסכר.
- ב-1 באוגוסט 2006 ניסו הטמילים להטביע את "גט ליינר" - אוניית אספקה חדשה שעל סיפונה 1,200 חיילים ואנשי צוות, שהייתה עורק החיים והאספקה למוצבי הממשלה בחצי האי ג'פנה. הניסיון כשל.⁷
- כעשיו כבר היה ברור לכל כי המשא ומתן חסר טעם. פרבאקראן, מנהיג המורדים, לא היה מעוניין בהסדרים אלא בניצחון צבאי ובהקמת מדינה טמילית עצמאית כמטרה יחידה, בכל מחיר דמים שיידרש. בשל כך קיבל רג'פקסה החלטה אסטרטגית - השגת ניצחון צבאי מכריע.

פרבאקראן, מנהיג המורדים, לא היה מעוניין בהסדרים אלא בניצחון צבאי ובהקמת מדינה טמילית עצמאית כמטרה יחידה, בכל מחיר דמים שיידרש. בשל כך קיבל רג'פקסה החלטה אסטרטגית - השגת ניצחון צבאי מכריע

לשם כך קבע כמה כללי ברזל:

- הניצחון יושג רק באמצעות רצון פוליטי.
- יש להתעלם מביקורת פנימית וחינונית על תפקודו הצבאי, ולקדם במהירות מפקדים צעירים ומוכשרים.
- יש לשמור על קשר רציף עם שכנים חשובים (הודו ופקיסטן).
- יש להפסיק כל משא ומתן עם ארגון הטרור ולסרב להפסקות אש.
- יש לשלוט באמצעי התקשורת.
- יש לצאת למסע יחסי ציבור מקיף מטעם הממשלה המיועד לאזרחי סרי-לנקה, במטרה לשכנעם כי ניצחון צבאי הוא מטרה הניתנת להשגה.⁸
- השלב הראשון בדרך להשגת הניצחון היה איחוד גופים ושילוב מאמצים, וכך באה לעולם "מועצת ההגנה הלאומית" - גוף קטן שכלל את החשובים שבשרי הממשלה, ובראשו הנשיא, שהתכנס תכופות לצורך קבלת החלטות חיוניות, בעיקר בתחום הצבאי.
- רג'פקסה, שהיה מודע היטב לקושי לקבל תמונת מודיעין בהירה ממבוך כה רב של גופי איסוף, מינה את איש אמונו מייג'ור ג'נרל (מקביל לדרגת אלוף) קאפילה הנדוית'ראנה, איש מודיעין ותיק, לעמוד בראש "המודיעין הלאומי" שאיחד

והפעלת אש בלתי מוגבלת, כי אם אימוץ דרכי הפעולה של המורדים באמצעות חדירת חוליות רבות וקטנות של כוחות מיוחדים אל מעבר לקווי האויב. "הנמרים הטמילים" נאלצו להתמודד מול כוח אש ותקיפות אוויריות בחזית, ומול עורף לא בטוח ומארכים בג'ונגלים ובלגונות. לראשונה אחרי 25 שנות לחימה בוצע חילוץ תפקידי: הארגון שהפך לצבא נהיה גלוי יותר לעין ופגיע דווקא בגלל גודלו מחד גיסא, ואילו הצבא אימץ את טקטיקת הלחימה של הגרילה והצליח לערער בכך את ארגון הטרור מחד ולחסוך באבדות מאידך גיסא.

הקרב על העיר וֶקְנִי נֶקְרַי בינואר 2007 הוא דוגמה מצוינת לשינוי התפיסה הדרמטי בהפעלת צבא סרי-לנקה, שטיהר את הג'ונגלים ואת הכפרים שמסביב לעיר. הוא עשה זאת באמצעות צוותים קטנים של כוחות מיוחדים שנלחמו בדיוק בשיטות של האויב: מארכים והתקפות פתע

בעיקר בשעות הכי פחות צפויות לטמילים, בזמני ארוחות או בשעות השינה בלילות. הממשלה בקולומבו דחתה לחץ בין לאומי שהאשים אותה בהטלת מצור על אוכלוסייה אזרחית, כך שגם נשק זה של הטרוריסטים שמיקמו עצמם מלכתחילה בתוך סביבה אזרחית כדי להשתמש בה כמגן אנושי - כשל.

שר הביטחון הציב את היעדים בפני הדרג המבצע והרמטכ"ל דאג לביצועם בהתאם, תוך השארת חופש הבחירה ללוחמים ולמפקדים ברמה הטקטית. לא עוד הסתערויות פתע המוניות והפעלת אש בלתי מוגבלת, כי אם אימוץ דרכי הפעולה של המורדים באמצעות חדירת חוליות רבות וקטנות של כוחות מיוחדים אל מעבר לקווי האויב

ההצלחה בעיר וֶקְנִי נֶקְרַי הביאה לכך שלא רק יחידות מיוחדות נשלחו לעורף האויב בחוליות קטנות, אלא מסגרות גדולות בהרבה של גדודי חי"ר פורקו למסגרות קטנות שכונו "צוותי פעולות חי"ר מיוחד" (SIOT – Special Infantry Operations Team). קבוצות קטנות אלו, שמנו בדרך כלל עד שמונה לוחמים, הביאו לפיזור של המאמץ בכל גזרה והותירו הרבה פחות מטרות לארטיילריה של "הנמרים הטמילים". בניגוד לכוחות המיוחדים שלחמו עמוק בעורף האויב, לחמו

לופילאי פרבאקראן, מלחמת אילם הייתה מלחמת אזרחים של שני עמים שונים בארץ אחת

תחת כנפיו את כלל גופי המודיעין. משמעותו של צעד זה הייתה כי תחום המודיעין המסכל העומד בקו הלחימה הראשון נגד הטרור, שהיה במשך עשרות שנים משטרתי באופיו - הפך לצבאי. הנדויות'ראנה ריכוז תחת ידיו את כל המידע שנאסף מכל גופי המודיעין, והיה כפוף ישירות לגוטבאיה רג'פסה. מדי שבוע הייתה מתקיימת ישיבה של "המודיעין הלאומי", וכך הצליח גוף המודיעין בעל היכולות הרבות למנוע את ביזור המידע ואת אובדנו.

מסע הפרסום באמצעי התקשורת האלקטרוניים ובעיתונות הביא לתוצאות מהירות ולהישגים. קצב ההתנגיחות לצבא צמח במהירות. כבר ב-2006 הוכפל מספר המתגייסים ואף שולש, וצבא סרי-לנקה הורחב וצמח מ-100 אלף ל-300 אלף לוחמים. לשם השוואה, מספר המתגייסים ב-2002 שבה הושגה הפסקת אש עם "הנמרים הטמילים" היה 470 בלבד.⁹

אך לא רק צבא סרי-לנקה התרחב. פרבאקראן וארגונו ניצלו היטב את שנות הפסקת האש כדי להתרחב, לאגור נשק, לשפר את טקטיקות הטרור ולהפוך לצבא. כספי התרומות שנאספו בתפוצה הטמילית למטרות הומניטריות, ועמדו על למעלה מ-200 מיליון דולר בין השנים 2002-2008,¹⁰ שימשו להתעצמות צבאית. בכך היה הוא לארגון הטרור הראשון המפעיל חיל אוויר. כוחות הקרקע של הארגון מנו למעלה מ-30 אלף לוחמים המחולקים היטב לחטיבות וגדודים, וכולם כפופים לבוס הגדול פרבאקראן. הפעם נכנס LTTE לסבב הלחימה הנוכחי כבר לא כארגון טרור אלא כצבא, ובכך מלחמת אילם הרביעית הייתה שונה משלוש קודמותיה: בסבב הנוכחי לחמו זה בזה שני צבאות מאורגנים.

מלחמת אילם הרביעית - עד המוות

ב-11 באוקטובר 2006 נערך הקרב הראשון - התקפת פתע של צבא סרי-לנקה מול קו מוהמאלאי של "הנמרים". בהתקפה זו עשו התוקפים כמעט את כל השגיאות האפשריות: הצבא תקף ללא תוכנית כוללת ואף ללא רשות מפורטת של הדרג הפוליטי. הוא עשה זאת באמצעות התקפה ישירה המבוססת בעיקר על כוח אש ושריון, מול אויב מחופר ורווי בנשק. הטמילים זכו בניצחון - בתוך שעות נסוגו כוחות הצבא, כשהם מותירים אחריהם למעלה מ-300 הרוגים וארבעה טנקים שננטשו. רק התערבותו המהירה של חיל האוויר הצילה את הצבא מאסון גרוע בהרבה.

במבצעים הבאים תוקנו השגיאות. הפיקוח על הצבא הפך להיות קשוח יותר, שר הביטחון הציב את היעדים בפני הדרג המבצע והרמטכ"ל דאג לביצועם בהתאם, תוך השארת חופש הבחירה ללוחמים ולמפקדים ברמה הטקטית. גישה זו הביאה לשינוי דרמטי בדרך הפעלת הכוח. לא עוד הסתערויות פתע המוניות

קטן. הארגון לא לוחם עוד כקבוצות גרילה קטנות, אלא כיחידות גדולות של פלוגות וגדודים. הוא אימץ דפוסי חשיבה של צבא סדיר, כולל הפעלת מסגרות של ר"ם ושריון בשיתוף פעולה רב-זרועי.

בדומה למה שקרה ל-LTTE, ניתן יהיה לנצל את המעבר הזה ולהפוך את הארגון לפגיע הרבה יותר. טור שריון, לדוגמה, יהיה פגיע יותר מחוליה של ארבעה לוחמים המטמינים זירת מטענים. לשם כך יצטרך צה"ל במלחמה הבאה לאמץ את שיטת המלקחיים של צבא סרי-לנקה: מצד אחד, לחימה חזיתית, תוך שימוש במשאבי האש והתמרון של צבא מודרני, ומצד אחר לחימה בעורף הקרוב והעמוק כאחד, תוך שימוש בכוחות קטנים וניידים.

מלחמת אילם הרביעית הייתה למלחמה הראשונה בהיסטוריה של האי שבה הוכרע ארגון טרור על-ידי צבאה של מדינה דמוקרטית

המרחק הקטן אל "הבטן הרכה" של הארגון - העורף האזרחי שלו ומרכזי הפיקוד והשליטה, בין אם באזורי שכונות הצ'אחיה של דרום בירות, ובין אם בדרום לבנון עצמה ואפילו בבקאע - חושף את הפגיעות של הארגון הן לפגיעה אווירית או ארטילרית, שיכולים לשבש את פעילותו כמעט מתחילת המערכה. עשרות אלפי הרקטות של הארגון הן רכיב המבדיל לכאורה בינו ובין LTTE, אלא שספק רב אם יהיה בכוח לא רק להכריע מערכה אלא אפילו להשפיע עליה השפעה של ממש, כאשר הארגון יעמוד בפני התקפה תלת-ממדית: תמרון בקו המגע, חדירות אל העורף הקרוב ותקיפות אוויריות. הצורך להגן על העורף ולהילחם בחזית ביחד, ללא מקור סיוע רצוף של גורם חזק (איראן וסוריה במצב הנוכחי אינן רלוונטיות עוד), יהפוך את השימוש העקבי בירי לעורף הישראלי לפעולה שמחירה יקר מדי.

מצבו המדיני של חזבאללה במרחב המזרח תיכוני ובזירה הפנים לבנונית - ובמקביל תמיכה שקטה של מדינות סוניות אינו טוב, והתערבותו בסכסוכים נוספים כדוגמת תימן, בחריין ומרוקו תוכל להקל את נטל הלחץ הדיפלומטי הצפוי במערכה כזו. לשם כך נדרש להציב כמטרה את חיסולו של הארגון ככוח צבאי, תוך כדי עמידה מול לחץ בין-לאומי. מעורבות כוחות יוניפי"ל בדרום לבנון ולחצים בין-לאומיים אחרים חייבים להידחות מאותו הרגע שבו יקבל הדרג המדיני את ההחלטה, בדרך שבה קיבל אותה בקיץ 2006 מהינדה רג'פקסה. הבסת ארגון טרור הנלחם בטרטוריה שלו היא בוודאות משימה הניתנת לביצוע. הדרך להשיגה תהיה הצבת מטרות, פיתוח תוכנית אימון והכנה טקטית של הכוחות להשגתן. לכל אלו, בדומה לדוגמה בסרי-לנקה, חייבים לחבור גם הכנה תודעתית מתאימה, היערכות מכינה בתחום הדיפלומטיה וההסברה, והחשוב מכול - הזיכרון כי היוזמה עדיפה תמיד על היגררות בלתי מתוכננת.

ההערות למאמר זה מתפרסמות בסוף הגיליון.

יחידות SIOT בעומק הטקטי, קילומטר-שניים מאחורי קו המגע. כתוצאה מכך נאלצו לוחמי LTTE להתמודד במקביל עם הלחץ הישיר בנקודת המגע עם צבא סרי-לנקה, עם ההתקפות מהעורף של SIOT ועם התקפות בעורף העמוק יותר, תוך סיכון המפקדות ומרכזי האספקה עמוק מאחורי הקוים.¹¹

הארגון, שנחל שורה של תבוסות בשדה הקרב, חזר לטקטיקה שאותה הכיר מן העבר: פיגועי טרור בעורף האזרחי. פיגועים אלו כללו פיגועי התאבדות באמצעות מכוניות תופת וגם שיגור טייסי קמיקזה במטוסים עמוסי חומרי נפץ. אלא שהפעם, באמצעות מודיעין טוב יותר, מחסומים ופעילות יזומה של מודיעין מסכל, התמודדו רג'פקסה ועמיתיו בהצלחה.¹²

במהלך השנים 2007-2008 התקדם צבא סרי-לנקה וחסל באיטיות את כל הישגיהם של "הנמרים" מהמלחמות הקודמות: בתחילה במזרח ואז, במקביל, בתנועת מלקחיים ענקית, גם בצפון. "הנמרים הטמילים" נסוגו כשהם מאלצים את האוכלוסייה המקומית לסגת עימם וטוענים ש"האוכלוסייה חוששת ממעשי נקם". בפועל הם השתמשו בתושבים כבמגן אנושי.

ב-2 בינואר 2009 הודיע הנשיא על כיבוש העיר קילנוצ'צ'י, ששימשה בפועל כבירת המורדים.¹³ הטריטוריה שבה החזיקו עדיין LTTE הצטמצמה לרצועה צרה בצפון האי, בקרבת חצי האי ג'פנה, שבה נלכדו אחרוני הלוחמים ועימם עשרות אלפי אזרחים שהוחזקו בכני ערובה. הלחימה באזור, שכונה "הכלוב", לוותה במאמץ תודעתי אדיר של תומכי הטמילים מחוץ לאי להפסיק את "רצח העם", כפי שכינו הם את הלחימה הנחושה של הצבא בהם, ובקריאות להפסקת אש. ממשלת סרי-לנקה נאלצה בלחץ בין-לאומי אדיר, ובעיקר מצידה של השכנה הגדולה, הודו, להתפשר ולהפסיק את ההרג. הממשלה הודיעה כי היא רואה באזרחים אלו בני ערובה של ארגון הטרור, וכי תעשה הכל על-מנת לחלצם ללא שפיכות דמים.

ב-19 במאי 2009 נמצאה גופתו של פרבאקראן צפה בביצה מיוערת. שרידי נאמניו נכנעו, והנשיא הודיע בשידור לאומה על ניצחון במלחמה. מלחמת אילם הרביעית הייתה למלחמה הראשונה בהיסטוריה של האי שבה הוכרע ארגון טרור על-ידי צבאה של מדינה דמוקרטית.

משל ונמשל: חזבאללה ו"הנמרים" - דומה ושונה

השוואה בין עימותים צבאיים הנערכים באזורים שונים, על רקע תרבויות שונות וכוחות צבאיים שונים, לעולם לא תהיה מדויקת. ההשוואה בין האתגר הצבאי של ההתמודדות עם חזבאללה בסבב הלחימה הבא בצפון ובין מלחמת אילם הרביעית, חייבת להיות זהירה ותהיה תמיד בעירבון מוגבל.

שני הבדלים בולטים לעין: מלחמת אילם הייתה מלחמת אזרחים של שני עמים שונים בארץ אחת, בעוד שלחימה בלבנון היא לחימה במדינה זרה שבתוכה ארגון טרור השולט בה. הבדל נוסף הוא הזירה הבין-לאומית. סביר להניח שהלחץ הבין-לאומי על ישראל לא יאפשר לה ניהול מערכה של שלוש שנים נגד חזבאללה, עם מראות קשים באמצעי התקשורת של גופות אזרחים והרס.

האם ניתן ללמוד מצבא סרי-לנקה כיצד להתמודד עם טרור? חשוב לזכור שהניצחון במשימה הושג במידה רבה באמצעות אותה "הצרכה" בין שני הצדדים. מעורבותו המסיבית של חזבאללה בלחימה בסוריה הקנתה לו יכולות של מעין צבא

